

EAKR-rahoituspäätös (kielteinen): Kirjat kiertoon

Maakuntahallitus 13.03.2023 § 41
42/15.00.05/2023

Hakija: Lab-ammattikorkeakoulu Oy
Hakemusnumero: 401927
Toimintalinja: 1 Innovatiivinen Suomi
Erytystavoite: 1.1 Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen
Hankeaika: 1.2.2023–31.3.2024

Hankkeen tiivistelmä

Tavoitteet

Unescon tilastojen mukaan asukaslukuun suhteutettu kirjatuoantanto oli Suomessa maailman toiseksi korkein - vain Islannissa tuotettiin enemmän nimikkeitä suhteessa asukaslukuun. Vuonna 2021 Suomessa painettiin 13,4 miljoonaa kirjaa (Kustannusyhdistys), ja samana vuonna Suomen suurimman kirjojen välittäjä Kirjavälitys tuhosi n. 774 000 ylijäämäkirjaa, joista kappalemääräisesti puolet poltettiin (Kirjavälityksen vastuullisuusraportti).

Voidaan olettaa, että kirjojen määrä kotitalouksissa, kirjastoissa ja muualla vähenee tänä päivänä nopeammin kuin mitä uusia kirjoja myydään. Kirjojen kierrättämisen vaihtoehdot ovat vähissä, sillä käytännössä kaikki kirjat luetaan sekajätteeksi eikä kirjoille ole omaa keräysinfraa. Yleinen ohjeistus on, että kovakantisista kirjoista täytyy irrottaa kannet, ja laittaa ne joko energia- tai sekajäteastiaan. Jos kannet on päällystetty itseliimautuvalla kirja- tai kontaktimuovilla, ne tulee lajitella aina sekajätteeseen. Pehmeäkantiset kirjat (pokkarit) voi lajitella paperijätteeseen (<https://salpakierto.fi/jatehaku/paperi/>). Haaste tässä on, että ”Energiajätteen keräys loppuu vaiheittain vuosina 2023–2024.” (<https://www.lahti.fi>). Poistokirjoille ei tällä hetkellä ole muita merkittäviä helppoja ratkaisuja, kuin poltto ja sivujen käyttö selluvillan raaka-aineena. Sivut voidaan myös kierrättää paperina, mutta se vaatii monivaiheista käsittelyä.

Sama tilanne vaikuttaa olevan globaalisti (esim. <https://www.conserve-energyfuture.com/are-books-recyclable.php>). On luonnollista pyrkiä myymään poistokirjat eteenpäin niitä haluaville, mutta päädyttyään jätteeseen, ne on menetetty. Siksi kirjojen erilliskeräys ja toimittaminen suunniteltuun prosessiin olisi eduksi, jolloin suoraan kierrätettävissä olevat kirjat myydään eteenpäin ja muut hyödynnetään tehokkaasti ja vähähiilisesti parhaalla mahdollisella tavalla. Hankkeen tavoitteena on selvittää eri aikakausina painettujen kirjojen ja kansien yleisimmät materiaalit sekä niiden soveltuvuus uusiokäyttöön. Näin pyritään löytämään kiertotalouden kannalta parhaat tavat hyödyntää poistokirjat

uudelleen sekä mahdollistetaan uuden energiatehokkaan kirjojen kiertotalousprosessin syntyminen, sekä uuden yritystoiminnan syntyminen alueelle.

Toimenpiteet

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseen ovat pääpiirteittäin. 1. Kerätään kattava näyte-erä eri aikakausien poistokirjoista, joista analysoidaan koostumus ja painosuhteet käyttäen FTIR-, XRF- ja/tai GC-MS -menetelmiä. 2. Määriteltyjen koostumusten pohjalta selvitetään hyödyntämällä kirjallisuutta ja laboratoriokokeita jakeille soveltuvia kierrätysmenetelmiä. 3. Analyysitulosten perusteella selvitetään mahdollisia, uusia vähähiilisiä tuotevaihtoehtoja sekä prosesseja niiden valmistamiseksi. Mahdollisesti toteutetaan laboratoriomittakaavan tuotepilotteja huomioiden kohdissa 1. ja 2. tunnistetut kierrätysmateriaalien reunaehdot.

Kustannusarvio, €

Palkkakustannukset	92 623
Flat rate 40 %	37 049
Kustannukset yhteensä	129 672

Haettu rahoitus EAKR ja valtio	97 254 (75 %)
Oma rahoitus: Muu julkinen rahoitus	32 418
Rahoitus yhteensä	129 672

Rahoittajan arvio

Hankesuunnitelma perustuu olemassa olevaan tarpeeseen parantaa poistokirjojen kierrätettävyyttä. Suunnitelma ei hyvästä tavoitteesta huolimatta kohdennu riittävästi ohjelman ja erityistavoitteelle asetettuihin odotuksiin. Hankkeessa ei ole riittävää elinkeinoelämäyhteyttä, yritykset ovat vain hyvin pienimuotoisesti oletettuna kohderyhmänä ja toimenpiteet kohdentuvat enemmänkin julkiseen puoleen ja asukkaisiin. Älykkään erikoistumisen strategian mukaisuus toteutuu valmistuksen kärjen ja poikkileikkaavan kestävyyskärjen sekä sen sisältämän kiertotaloustavoitteen kautta, mutta tämäkin yhteys on kovin tiedostamatonta. Hanke ei juurikaan edistä innovointitoimintaa tai uusien teknologioiden kehittämistä ja sen ohjelmanmukaiset indikaattoritavoitteet ovat hyvin vaatimattomat.

Hanke täyttää yleiset valintakriteerit, mutta hanke ei menestynyt erityisten valintakriteerien ja ohjelman painotusten mukaisessa vertailussa.

Hankkeen käsittely

Päijät-Hämeen maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö (22.2.2023) ei suosittanut hankkeen rahoittamista.

Valmistelija	Asian on valmistellut erityisasiantuntija Petri Veijalainen puh. 044 771 9466.
Esittelijä	Maakuntajohtaja Niina Pautola-Mol
Päätösehdotus	Maakuntahallitus päättää esittää Uudenmaan liitolle - Kirjat kierto- ja hankkeen hylkäämistä ja että - hanketta ei osarahoiteta alue- ja rakennepolitiikan 2021-2027 ohjelmasta eikä kohdisteta hankkeelle haettua EAKR- ja valtion rahoitusta edellä mainituin perusteluin.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.